

Roslags-Kulla kyrka

Antikvarisk medverkan vid renovering av fönster och spåntak, Roslags-Kulla kyrka, Roslags-Kulla socken, Österåkers kommun, Uppland

Lisa Sundström
Rapport 2010:51

Roslags-Kulla kyrka

Antikvarisk medverkan vid renovering av fönster och spåntak, Roslags-Kulla kyrka, Roslags-Kulla socken, Österåkers kommun, Uppland

Lisa Sundström
Rapport 2010:51

Samtliga bilder tagna av Lisa Sundström, Stockholms läns museum,
bildnr: lp20100594 – lp20100602

Rapporten finns i PDF-format på adressen
www.stockholmslansmuseum.se

Sickla Industriväg 5B, 131 54 Nacka
Tel 08-586 194 00 Fax 08-32 32 72
Webb: stockholmslansmuseum.se

© Stockholms läns museum
Produktion: Stockholms läns museum

Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133

Nacka 2010

Innehåll (rubrik)

Sammanfattning av utförda åtgärder	6
Administrativa uppgifter	6
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	6
Utförda åtgärder	7
Avvikelser från arbetshandlingar	14
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	14

Sammanfattning av utförda åtgärder

Arbetet har bestått i renovering av kyrkans fönster, byte av skadade takspån på kyrkan och klockstapeln samt målning av kyrkans tornfasader.

Administrativa uppgifter

Objekt: Roslags-Kulla kyrka

Socken: Roslags-Kulla

Kommun: Österåker

Landskap: Uppland

Arbetshandlingar: Offert och arbetsbeskrivning på fönsterrestaurering, Roslags-Kulla kyrka, utarbetat av Uppsala Fönsterhantverk, 2009-09-14 samt Offert på tak- och fasadarbeten, utarbetat av Hälsinge takspån AB, 2009-03-31

Länsstyrelsens beslut: 433-09-59694, 433-09-59695

Byggherre/beställare: Ljusterö-Kulla församling, Anna Nedergård

Entreprenörer: Uppsala Fönsterhantverk AB, Hälsinge Takspån AB

Antikvarisk kontrollant: Stockholms läns museum, Lisa Sundström

Byggnadstid: januari 2010 – november 2010

Antikvarisk slutbesiktning och länsstyrelsen avsyn: 8 november 2010

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Roslags-Kulla kyrka är uppförd under åren 1705-06 av timmer i en korsplan med centraltorn över korsmitten. 1728 kläddes kyrkans timmerfasader in med panel som 1862 ersattes med pärlspontpanel. 1862 ersattes också kyrkans spåntak med tegeltak och på sakristian plåt, med undantag för tornets tak. Vid en större restaurering 1925 målades de under en period gulmålade fasaderna röda med svarta pilastrar och fönsterna försågs med nya karmar. De blyspröjsade fönsterna ersattes med småspröjsade träbågar med bevarande av fönsterglas i så stor utsträckning som möjligt samt bibehållande av invändiga foder.

Klockstapeln är uppförd 1752-53 som en öppen stapel och kläddes in med panel och tjärades 1761.

Utförda åtgärder

Kyrkan

Kyrkans spån i dåligt skick har ersatts av nya lika befintliga av tjärdoppade spån av furu av längden 300 mm, bredden 90 mm och tjockleken 18/5 mm som spikades med syrafast spik. Spånen var dåliga framförallt i de flacka partierna och böts därför från takfoten och en meter upp runt hela tornet samt en meter från toppen och ner, totalt ca 50 kvm. För bättre luftning av taket har en luftningslist lags vid nedersta varvet. Spåntaket tjärades med dalbränd trätjära levererad av FC Sweden AB.

Kyrkans tornfasader målades om genom grundmålning med Falu rödfärg och slutströks med rödtjära av fabriken Stig Björklund. (Det noterades att färgburkar som blivit kvar sedan kyrkans senaste underhållsmålning innehöll Falurödfärg med en iblandning av 20% tjära).

Spån i dåligt skick ersattes av nya lika befintliga.

Då renoveringsarbetena utfördes med bergsbestigarutrustning behövdes inte ställningar.

Kyrkans torn efter renovering av takspån och ommålning av tornfasaderna.

Klockstapel

Vid arbetets påbörjande konstaterades att taket var i så dåligt skick att hela taket ansågs vara i behov av byte. Samtliga spån ersattes därför med spån lika befintliga av tjärdoppade furuspån av en längden 300 mm, bredden 90 mm och tjockleken 18/5 mm som spikades med syrafast spik. Spåntaket tjärades med dalbränd trätjära levererad av FC Sweden AB.

Klockstapeln efter byte av takspån.

Fönster

Kyrkans fönster har demonterats etappvis för renovering i Uppsala Fönsterhantverks verkstad i Uppsala. Fönsteröppningarna täcktes under renovering med skivor. Vid renoveringen demonterades hörnjärnen och bågarna rengjordes från färg. Bågarnas fukthalt kontrollerades och hörnjärnen blåstrades och rostskyddsbehandlades. Träet impregnerades därefter med rå linolja. Omkring tre bottenstycken hade behov av trälagning och helsulades.

Hörnjärnen återmonterades och bågarna grundmålades med linolfärg. Bågarnas tryck- och falskittades med linoljekitt. Trasiga glas ersattes med lika befintligt. Fönsterna mellanströks med linolfärg. Utvändigt målades bågarna med Kittvit, S0502-Y och invändigt Grå 2502-B med färg av fabrikatet Ottosson.

Fönsterna demonterades för renovering på verkstad.

Lagning av bottenstycke hos Uppsala Fönsterhantverk AB.

Fönsterna målas med linoljafärg i Uppsala Fönsterhantverk AB:s verkstad.

Fönster efter renovering.

Vid renoveringen noterades att det i bågarna fanns urtag för tvärposter eller eventuellt tidigare spröjsning.

Avvikelser från arbetshandlingar

Ca 100 spån var beräknade att bytas på klockstapeln. Vid arbetets påbörjan konstaterades att taket var i så pass dåligt skick att hela taket behövde bytas. Målning av klockstapelns fasader utgick.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Arbetena har bidragit kyrkan och klockstapelns långsiktiga bevarande. Arbetena är mycket väl utförda med antikvariska hänsyn och i enlighet med länsstyrelsens tillståndsbeslut.